

ВИСНОВОК

**експертної комісії Міністерства освіти і науки України
щодо проведення акредитаційної експертизи з підготовки бакалаврів
напряму підготовки 6.040106 «Екологія, охорона навколишнього
середовища та збалансоване природокористування» та магістрів
спеціальності 8.04010601 «Екологія та охорона навколишнього
середовища» у Державному вищому навчальному закладі «Херсонський
державний аграрний університет»**

Відповідно до пункту 4 Положення про акредитацію вищих навчальних закладів і спеціальностей у вищих навчальних закладах та вищих професійних училищах, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 9 серпня 2001р. № 978 «Про затвердження Положення про акредитацію вищих навчальних закладів і спеціальностей у вищих навчальних закладах та вищих професійних училищах» та наказу Міністерства освіти і науки України № 1201л від 02.06.2016 р. з метою проведення чергової акредитаційної експертизи підготовки бакалаврів з напряму 6.040106 «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування» і магістрів спеціальності 8.04010601 «Екологія та охорона навколишнього середовища» у Державному вищому навчальному закладі «Херсонський державний аграрний університет» утворити експертну комісію у складі:

Голова комісії

Петрук

Василь Григорович –

директор інституту екологічної безпеки та моніторингу довкілля Вінницького національного технічного університету, доктор технічних наук, професор.

Члени комісії

Клименко

Микола Олександрович –

директор навчально-наукового інституту агро-екології та землеустрою Національного університету водного господарства та природокористування, доктор сільськогосподарських наук, професор.

Мальований

Мирослав Степанович -

завідувач кафедри екології та збалансованого природокористування Національного університету «Львівська політехніка», доктор технічних наук, професор

Голова комісії

В.Г.Петрук

В період з 14 червня по 16 червня 2016 року включно комісія безпосередньо у ВНЗ розглянула подані матеріали і провела експертне оцінювання відповідності освітньої діяльності ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет» державним акредитаційним вимогам підготовки бакалаврів напряму 6.040106 «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування» та магістрів спеціальності 8.04010601 «Екологія та охорона навколишнього середовища». Експертна комісія зустрічалась з ректором, проректором з науково-педагогічної роботи університету, деканом факультету рибного господарства та природокористування, викладачами та співробітниками випускової кафедри екології та сталого розвитку. На місці було проведено відвідування відділу кадрів, бібліотеки, гуртожитку, навчальних та лабораторних приміщень, філій кафедри на виробництві.

Під час експертної оцінки комісія перевірила достовірність інформації, поданої Департаменту атестації кадрів вищої кваліфікації та ліцензування разом із заявою, а також фактичний стан кадрового, навчально-методичного, матеріально-технічного забезпечення ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет» та його відповідності вимогам чинного законодавства.

За підсумками експертного оцінювання комісія може відзначити наступне:

1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет» є одним з найстаріших навчальних закладів аграрного профілю в Україні. 1 вересня 1874 р. за рішенням Херсонського губернського земського зібрання (сесії 1872 р.) згідно наказу Імператора Олександра II було відкрито Херсонське земське сільськогосподарське училище I ступеня з 3-річним, потім 4-річним строком навчання. У 1920 р. за наказом Миколаївського губнаросвіти було створено сільськогосподарський технікум зі статусом вузу, який рішенням Ради наркомів УРСР у 1928 р. було реорганізовано в Херсонський сільськогосподарський інститут ім. О.Д. Цюрупи.

У 1998 р. постановою кабінету Міністрів України від 2 червня № 767 на базі Херсонського державного сільськогосподарського інституту створено Херсонський державний аграрний університет.

Повна назва Університету – Державний вищий навчальний заклад «Херсонський державний аграрний університет».

Скорочена назва університету – ДВНЗ «ХДАУ».

У 2014 році Херсонський державний аграрний університет відсвяткував своє 140-річчя від дня заснування. На сьогоднішній день він є одним з найстаріших і найвідоміших вищих навчальних аграрних закладів України.

Голова комісії

В.Г.Петрук

Сьогодні університет – провідний вищий навчальний заклад в Південному регіоні України з підготовки кадрів вищої кваліфікації для аграрного сектора економіки, гідромеліорації, водного і рибного господарства, промислового і цивільного будівництва, природоохоронної діяльності.

ДВНЗ «Херсонський ДАУ» в останні роки займає чільне місце в першій сотні ВНЗ України. За показниками рейтингів «Компас» за 2009-2011 роки університет посідав 9-10 місце серед університетів України. У загальному рейтингу МОН України за 2015 рік ДВНЗ «Херсонський ДАУ» посів 80 місце, а серед аграрних ВУЗів – 4 місце.

Освітню діяльність університет проводить відповідно до Конституції України, законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», концепції кадрового забезпечення агропромислового комплексу України, концепції національного виховання, Державної національної програми «Освіта» (Україна ХХІ ст.), інших нормативно-правових документів у галузі освіти та власного статуту.

ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет» у своїй діяльності керується нормативними документами: Положенням про державний вищий навчальний заклад освіти, затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України від 05.09.1996 р № 1071; Положенням про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах, затвердженим наказом Міністерства освіти України від 01.06.1993 р. № 161; Наказом Міністерства освіти і науки України від 30.12.2005 р. № 774 «Про впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу»; іншими наказами та розпорядженнями Міністерства освіти і науки України, Міністерства аграрної політики та продовольства України та іншими нормативно-правовими документами з урахуванням регіональних особливостей.

В університеті здійснюється підготовка фахівців за освітньо-кваліфікаційними рівнями «бакалавр», «спеціаліст», «магістр» за 12 напрямками і спеціальностями на денній та 11 на заочній формах навчання. Плідно працює довузівська підготовка, перепідготовка незайнятого населення, підвищення кваліфікації та отримання другої вищої освіти. Ефективно працює аспірантура з 12 напрямів, докторантура – з 3 напрямів. При університеті функціонує спеціалізована вчена рада із захисту кандидатських і докторських дисертацій з двох спеціальностей. Здійснюється робота з упровадження дистанційної освіти, як однієї із перспективних форм навчання.

Зазначену навчальну, наукову та виховну роботу здійснюють науково-педагогічні працівники університету, зокрема: 1 академік та 3 член-кореспонденти, 26 доктори наук, професори; 158 кандидати наук, доценти; 13 Заслужених діячів науки і техніки України, Заслужених працівників освіти, вищої школи, сільського господарства України, Заслужених винахідників України.

Голова комісії

В.Г.Петрук

В структурі університету функціонує п'ять факультетів, Інститут післядипломної освіти і дорадництва, Центр інформаційних технологій і міжнародного співробітництва, Видавничий центр «Колос». До складу університету входять Скадовський сільськогосподарський технікум, три проблемні науково-дослідні лабораторії, три музеї, дослідне поле, полігон механізації і охорони праці, колекційний розсадник, спортивно-оздоровча база «Колос» на березі Чорного моря, водна станція на р. Дніпро.

Міністерством освіти і науки України Херсонському державному аграрному університету видана ліцензія (Серія АЕ № 527473 від 14.11.2014 р.) про дозвіл надання освітніх послуг, пов'язаних з одержанням вищої освіти за ОКР «бакалавр» та «магістр». Наказом МОН молодь спорт України від 13.07.2012р. за № 2325л університет акредитований за IV рівнем (сертифікат про акредитацію РД-IV № 2255107 від 13.07.2012р.).

Загальні показники університету (кількість факультетів, ліцензованих спеціальностей, кількість студентів, кафедр, науково-педагогічних працівників та ін.) станом на 01.10.2015 р. приведено у таблиці 1.

Загальна площа території навчального закладу сягає 62151,47 м², загальна навчальна площа становить 34681 м². ДВНЗ «ХДАУ» має 5 навчальних корпусів та 5 гуртожитків.

На 1 студента стаціонарної форми навчання припадає 20,7 м² навчальних приміщень. Санітарно-технічний стан навчальних корпусів і приміщень знаходиться в задовільному стані.

Підготовка фахівців напряму 6.040106 «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування» освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» та спеціальності 8.04010601 «Екологія та охорона навколишнього середовища», здійснюється на факультеті рибного господарства та природокористування. Для викладання окремих навчальних дисциплін додатково залучаються науково-педагогічні працівники кафедр чотирьох факультетів, а також висококваліфіковані фахівці екологічної галузі.

Загальний професорсько-викладацький склад факультету нараховує 49 фізичних осіб, з них 7 докторів наук, професорів; 29 кандидатів наук, доцентів, на посадах сумісництва у 2015-2016 навчальних років працює 10 осіб. Професорсько-викладацький склад факультету відповідає вимогам, постійно веде наукову роботу та самоудосконалюється, на базі власних наукових досліджень та досягнень кращих світових науковців у галузі екології, лісового та садово-паркового господарства і рибництва, розробляє відповідно до сучасних вимог магістерські програми.

Робочі навчальні плани та робочі навчальні програми дисциплін відповідають вимогам типових і адаптовані з урахуванням динамізму реформування аграрного сектору виробництва та особистих наукових здобутків науково-педагогічних працівників факультету.

Голова комісії

В.Г.Петрук

Таблиця 1

**Загальна характеристика
ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»
на 01.10.2015 р.**

№ з/п	Показники діяльності	Кількісні параметри	
		Денна (очна) форма навчання	Заочна форма навчання
1.	Ліцензований обсяг вищого навчального закладу (осіб)	1280	1228
	у т.ч. за освітньо-кваліфікаційними рівнями:		
	- бакалавр (осіб)	680	640
	- спеціаліст (осіб)	325	415
	- магістр (осіб)	275	173
2.	Кількість студентів, курсантів, слухачів разом:		
	у т.ч. за формами навчання:		
	- денна (очна) (осіб)	1629	-
	- вечірня (осіб)	-	-
	- заочна, дистанційна (осіб)	-	1339
3.	Кількість навчальних груп (одиниць)	92	74
4.	Кількість напрямів підготовки та спеціальностей, за якими здійснюється підготовка фахівців (одиниць)	12	11
	у т.ч. за освітньо-кваліфікаційними рівнями:		
	- бакалавр (одиниць)	12	11
	- спеціаліст (одиниць)	9	9
	- магістр (одиниць)	10	9
5.	Кількість кафедр (предметних (циклових) комісій), (одиниць)	32	
	з них випускових (одиниць):	12	
6.	Кількість факультетів (відділень) (одиниць)	5	
7.	Загальні навчальні площі будівель (кв. м)	34681	
	з них:		
	- власні (кв. м)	34681	
	- орендовані (кв. м)	-	
8.	Навчальні площі, які здаються вищим навчальним закладом в оренду (кв. м)	-	
9.	Інше	-	

На всіх кафедрах факультету впроваджена кредитно-трансферна система навчання та контролю знань, розроблені тестові засоби контролю навчального процесу.

Голова комісії

В.Г.Петрук

Організація і проведення навчання регламентується графіком навчального процесу і розкладом занять. Аудиторне тижневе навантаження студентів не перевищує 28-30 годин. Заняття проводяться в одну зміну. Методичне забезпечення видається тільки державною мовою.

Самостійна робота студентів передбачає вивчення окремих тем, виконання індивідуальних завдань, написання рефератів, розрахункових, курсових та випускових робіт, що загалом становить більше третини обсягів матеріалу навчальних програм.

Деканат і кафедри здійснюють контроль за поточною успішністю студентів, щотижня здійснюється облік пропусків навчальних занять. Стан поточної успішності розглядається на засіданнях кафедр, деканату і вченої ради факультету.

Підсумковий контроль з дисциплін проводиться у формі заліків, диференційованих заліків, іспитів, оцінювання курсових проектів (робіт), захисту звітів з виробничої та навчальних практик.

Навчальний процес за заявленим напрямом та спеціальністю базується на принципах науковості, гуманізму, демократичності, безперервності та ступневості освіти. При цьому він орієнтується на формування освіченої, гармонійно розвинутої особистості, здатної до постійного оновлення знань, професійної мобільності та прискореної адаптації в умовах транзитивності економіки сільського, водного, рибного і лісового господарств.

Висновок: надані у розпорядження експертної комісії оригінали документів, що характеризують ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет», підтверджують можливість ВНЗ забезпечити якісну підготовку бакалаврів напрямку 6.040106 «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування» та магістрів спеціальності 8.04010601 «Екологія та охорона навколишнього середовища» згідно сертифікатам про акредитацію Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України серія НД-ІІ № 2254062 від 06.06.2012 р. (ОКР «бакалавр») та серія НД-ІV № 2254077 від 06.06.2012 р. (ОКР «магістр»).

2. Формування контингенту студентів

Концепція розвитку ХДАУ передбачає формування якісного складу студентського контингенту. Університетом протягом 2012-2016 рр. здійснювалась активна профорієнтаційна робота. Вченою Радою затверджено довгострокову програму поліпшення якісного складу абітурієнтів, підвищення їх культурного загальноосвітнього рівня і психологічної підготовки.

Значний вплив на якісний склад студентів відіграє підготовка за скороченим навчальним планом випускників навчальних закладів І-ІІ рівнів акредитації, які входять у навчально-науково-виробничий комплекс, що функціонує при університеті.

Голова комісії

В.Г.Петрук

Постійна увага приділяється профорієнтаційній роботі серед сільської молоді. За підтримки Обласного управління освіти і науки проводилися Дні Херсонського державного аграрного університету в районах Херсонської області. З учнями сільських шкіл району зустрічалися декани факультетів, проректори, кращі студенти-відмінники та спортсмени університету. Двічі на рік в університеті проводяться Дні відчинених дверей, де майбутні абітурієнти мають можливість детально ознайомитися з факультетами, кафедрами, музеями, лабораторіями, гуртожитками, спортивною базою університету.

Кількісні показники формування контингенту студентів наведено в таблиці 2. Їх аналіз свідчить, що у 2012 та у 2013 рр. на заявлений напрям було прийнято, відповідно, 36 та 25 осіб, на спеціальність 16 та 18 осіб; у 2014 році було зараховано 29 осіб (ОКР «Бакалавр») та 17 осіб (ОКР «Магістр»); а в 2015 р. – 14 осіб (ОКР «Бакалавр») та 20 осіб (ОКР «Магістр»).

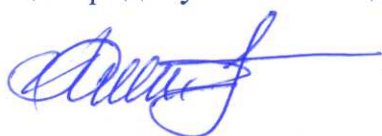
Таблиця 2

**Показники формування контингенту студентів за напрямом 6.040106
“Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване
природокористування” та спеціальністю 8.04010601
«Екологія та охорона навколишнього середовища»**

№ п/п	Показник	Роки			
		2012	2013	2014	2015
1	2	3	4	5	6
ОКР «Бакалавр»					
1.	Ліцензований обсяг підготовки (очна форма)	50	50	50	50
2.	Прийнято на навчання, всього (осіб)	36	25	29	14
	• денна форма	20	15	18	11
	в т.ч. за держзамовленням:	13	13	12	10
	• заочна форма	16	10	11	3
	в т.ч. за держзамовленням	6	6	6	6
	• нагороджених медалями, або тих, що отримали диплом з відзнакою	1	1	-	1
ОКР «Магістр»					
1.	Ліцензований обсяг підготовки (очна форма)	10	10	20	20
2.	Прийнято на навчання, всього (осіб)	16	18	17	20
	• денна форма	10	10	11	12
	в т.ч. за держзамовленням:	7	6	6	7
	• заочна форма	6	8	6	8
	в т.ч. за держзамовленням	5	4	4	5
	• нагороджених медалями, або тих, що отримали диплом з відзнакою	2	-	2	-

З метою формування професійно орієнтованого контингенту студентів в університеті функціонує центр довузівської підготовки (ЦДП), на якому

Голова комісії

В.Г.Петрук

працює денне відділення (8 місяців підготовки) та очно-заочні курси підготовки за спеціальностями університету.

Формування контингенту студентів ХДАУ здійснюється відповідно до державного замовлення та регіональних потреб. Під час зарахування до університету перевага надається сільській молоді.

Згідно з «Правилами прийому», абітурієнти, які мали середню спеціальну освіту за результатами вступних випробувань зараховувалися на 2-3 курси денного відділення. Це дозволило формувати контингент з високою питомою вагою студентів, які безпосередньо працюють за обраною спеціальністю, що забезпечує достатній рівень професійної підготовки студентів для роботи в умовах ринкових відносин.

Висновок: експертна комісія зазначає, що у ДВНЗ «ХДАУ» проводиться активна профорієнтаційна робота. Формування контингенту студентів здійснюється відповідно до встановлених державних вимог. Державне замовлення прийому на всі освітньо-кваліфікаційні рівні виконується повністю. Проте, експертна комісія вважає за доцільне розширити географію профорієнтаційної роботи із залученням прилеглих районів сусідніх областей.

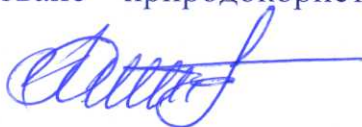
3. Зміст підготовки фахівців

Експертною комісією встановлено, що для проведення освітньої діяльності ДВНЗ «ХДАУ» має повний комплект нормативної документації за напрямом 6.040106 «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування» та спеціальністю 8.04010601 «Екологія та охорона навколишнього середовища». Навчально-методичне забезпечення процесу навчання студентів в університеті визначається наявністю відповідно погодженої та затвердженої освітньо-кваліфікаційної характеристики, освітньо-професійної програми, навчального плану, навчальних та робочих програм дисциплін, наскрізної програми практичної підготовки та методичних розробок щодо підготовки випускових робіт, інформаційно-методичного забезпечення навчального процесу.

Освітньо-кваліфікаційна характеристика та освітньо-професійна програма варіативної частини навчального плану підготовки за напрямом 6.040106 «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування» та спеціальністю 8.04010601 «Екологія та охорона навколишнього середовища» складені кваліфіковано та узгоджені в установленому порядку.

Підготовку фахівців за вказаним напрямом та спеціальністю здійснює випусковою кафедрою екології та сталого розвитку за багатоступеневою схемою у відповідності до законодавства. Також до навчального процесу студентів за напрямом 6.040106 «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування» та спеціальністю

Голова комісії

В.Г.Петрук

8.04010601 «Екологія та охорона навколишнього середовища» залучені науково-педагогічні працівники 13 кафедр університету 5 факультетів.

Підготовка бакалаврів з напрямку 6.040106 «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування» та спеціальністю 8.04010601 «Екологія та охорона навколишнього середовища» ведеться за навчальними планами, схваленими методичною комісією факультету та затвердженим Вченою радою університету. Дисципліни нормативної частини відповідають переліку, який передбачений галузевими стандартами вищої освіти.

Планування навчально-виховного процесу на факультеті здійснюється згідно типових норм Міністерства освіти і науки України. До початку нового навчального року деканатом складаються робочі навчальні плани відповідно за напрямом підготовки та спеціальністю. На кожний семестр складаються семестрові плани з навчальних дисциплін.

Навчальні дисципліни об'єднані в цикли гуманітарної та соціально-економічної підготовки, математичної та природничо-наукової підготовки, професійної та практичної підготовки, за вибором вищого навчального закладу і за вибором студента. Відповідно до навчального плану відсоток годин нормативних дисциплін становить 60% від загальної кількості годин, а дисциплін за вибором – 40%. Ці дані свідчать про узгодженість і дотримання співвідношення навчального часу між циклами підготовки і відповідність державним вимогам.

Навчальні дисципліни повністю забезпечені навчально-методичними комплексами, до яких входять типові та робочі програми, методичні розробки для лабораторно-практичних, семінарських робіт, індивідуальної та самостійної роботи, курсових та випускних робіт, курси лекцій, тестові завдання і комплексні контрольні роботи.

Деканатом складені графіки проведення навчальних, виробничих та переддипломних практик. У навчально-виховний процес впроваджені сучасні технології навчання.

Контроль за виконанням навчально-виховної роботи здійснюється шляхом обговорення звітів професорсько-викладацького складу на засіданні кафедр, науково-методичної комісії та вченої ради факультету.

Навчання студентів здійснюється відповідно до кредитно-трансферної системи, яка логічно і послідовно пов'язує навчальний процес з практичною підготовкою фахівців певного рівня. Оцінювання знань студентів здійснюється на основі результатів поточного та підсумкового контролю знань. Об'єктом оцінювання знань студентів є програмний матеріал дисципліни, засвоєння якого перевіряється під час контролю.

Для поточного контролю знань студентів використовується рейтингова система оцінювання знань, для кожної теми розроблені завдання для поточного контролю. Після вивчення кожної змістовної частини студенти отримують рейтингову оцінку. Впродовж семестру проводиться поточна

Голова комісії

В.Г.Петрук

атестація, яка дає можливість здійснювати контроль за відвідуванням занять і поточною успішністю студентів.

Заключний контроль знань студентів здійснюється через систему заліків та іспитів.

Черговий рівень знань студентів перевіряється зрізом залишкових знань матеріалу дисципліни, підсумки їх обговорюються в академічних групах та на засіданнях вченої ради факультету.

Викладачі кафедри приділяють значну увагу питанням якості та методиці читання лекцій, проведенню практичних і лабораторних занять. Дані питання систематично розглядаються за засіданнях Вченої ради факультету, науково-методичної комісії і засіданнях кафедри. У рамках факультету проводяться наукові та навчально-методичні семінари з удосконалення якості проведення занять викладачами.

При вивченні фахових дисциплін застосовуються новітні технології навчання, серед яких необхідно виділити проблемні лекції з мультимедійним супроводом, відкриті лабораторно-практичні заняття.

Тематика курсових і випускних робіт (проектів) відповідає методичним вказівкам, розробленим на кафедрі та затвердженим на факультеті.

Висновок: в цілому, комісія вважає, що зміст підготовки фахівців за напрямом 6.040106 «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування» та спеціальністю 8.04010601 «Екологія та охорона навколишнього середовища» відповідає вимогам освітньо-кваліфікаційної характеристики та освітньо-професійної програми, розробленій та затвердженій у встановленому порядку варіативні частині Галузевого стандарту вищої освіти України. Навчальний план розроблений відповідно до стандартів навчання і з урахуванням вимог кредитно-трансферної системи організації навчального процесу.

4. Організаційне та навчально-методичне забезпечення

В акредитаційній справі наведено необхідну інформацію про забезпеченість підготовки фахівців за напрямом 6.040106 «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування» та спеціальністю 8.04010601 «Екологія та охорона навколишнього середовища» робочими програмами та необхідними методичними матеріалами. Перевірка показала, що методична забезпеченість навчального процесу як за нормативною, так і варіативною частинами ОПІ складає 100%, при чому переважна більшість зазначених розробок є власними напрацюваннями науково-педагогічних працівників випускової кафедри екології та сталого розвитку.

Типовий та робочий навчальні плани за напрямом 6.040106 «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування» ОКР «бакалавр» та спеціальністю 8.04010601 «Екологія та охорона

Голова комісії

В.Г.Петрук

навколишнього середовища» ОКР «Магістр» приведені у відповідність до державних стандартів освіти, затверджені наказом ректора університету.

Основними нормативними документами, відповідно до яких планується здійснювати організацію навчального процесу, є освітньо-професійна програма (ОПП) та освітньо-кваліфікаційна характеристика (ОКХ), затверджені Наказами міністерства освіти і науки України № 1543 від 27.12.2011р. «Про затвердження і введення в дію складових галузевого стандарту вищої освіти з напрямку підготовки 6.040106 «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування» та № 330 від 07.03.2013р. «Про затвердження та введення в дію складових галузевого стандарту вищої освіти освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» зі спеціальності 8.04010601 «Екологія та охорона навколишнього середовища» галузі знань 0401 «Природничі науки». Методичною комісією факультету рибного господарства та природокористування розроблені варіативні частини освітньо-кваліфікаційної характеристики та освітньо-професійної програми підготовки студентів напрямку підготовки 6.040106 «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування» ОКР «Бакалавр» та спеціальності 8.04010601 «Екологія та охорона навколишнього середовища», освітньо-кваліфікаційного рівня «Магістр».

В процесі перевірки визначено, що при формуванні робочих навчальних планів і графіку навчального процесу вирішені питання безперервності і наступності ступеневої підготовки майбутніх фахівців-екологів. Перевірка показала, що всі навчальні дисципліни забезпечені робочими програмами, які мають такі рубрикації як тематичний план лекцій; тематичні плани лабораторних, практичних, або семінарських занять; типові завдання виконання лабораторно-практичних робіт; перелік питань поточного і підсумкового контролю знань; завдання для самостійної роботи; критерії кредитно-трансферної оцінки знань; перелік обов'язкової і додаткової навчально-методичної літератури.

Робочі та навчальні програми за всіма дисциплінами щорічно оновлюються згідно вимог сучасної вищої школи, затверджуються на засіданні кафедр та засіданні навчально-методичної комісії факультету рибного господарства та природокористування перед початком нового навчального року.

На факультеті рибного господарства та природокористування дотримуються вимог «Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах освіти», у відповідності до якого 1/2 загальної кількості годин за кожною дисципліною відводиться на самостійну підготовку студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» та 2/3 загальної кількості годин – освітньо-кваліфікаційного рівня «Магістр». З метою забезпечення самостійної роботи студентів підготовлені відповідні методичні розробки і завдання, які містять алгоритми послідовного оволодіння знаннями, уміннями та практичними навичками. Обов'язково наводиться список основної та додаткової літератури, якою повинні

користуватись студенти для успішного самостійного засвоєння навчального матеріалу.

Навчальним планом передбачено написання курсових робіт (проектів) з таких базових дисциплін як «Загальна екологія», «Моніторинг навколишнього середовища», «Охорона та раціональне використання земельних ресурсів», «Охорона та раціональне використання атмосферного повітря», «Економіка природокористування», «Екологічна експертиза», «Нормування антропогенного навантаження на навколишнє середовище», «Управління техногенною та екологічною безпекою», «Інженерна екологія».

Завданнями виконання курсових робіт є закріплення базових теоретичних знань, освоєння етики наукового мовлення, вміння проведення критичного аналізу літературних джерел та статистичних даних, вмінь проведення власних досліджень (постановки гіпотези, пошук, аналіз та синтез матеріалу), вмінь публічних виступів та захисту власної думки тощо.

Науково-педагогічними працівниками факультету рибного господарства та природокористування розроблені методичні рекомендації щодо виконання курсових робіт. Вони вміщують вимоги щодо оформлення роботи та смислового наповнення кожного розділу роботи, орієнтовний перелік тем, список основної та додаткової літератури, порядок та регламент захисту, критерії оцінювання тощо. Комісія визначає, що курсові роботи (проекти) виконуються за актуальними для регіону темами, в яких розглядаються проблеми підтоплення територій, забруднення і засолення ґрунтів, забруднення атмосферного повітря та гідроекосистем різного типу, збереження біорізноманіття рослинного і тваринного світу, формування екологічної мережі природно-заповідних територій.

При забезпеченні навчального процесу використовується навчальна та науково-методична література відомих вітчизняних авторів, таких як Білявський В.О., Клименко М.О., Петрук В.Г., Смаглій А.Ф., Сафранов Т.А., Залеський І.І., Злобін Ю.А., Яцик А.В., Дегодюк Є.Г. та інших.

У навчальному робочому плані передбачена посилена комп'ютерна підготовка, що потребує постійного поновлення та розширення комп'ютерного забезпечення, придбання нових та створення власних ліцензованих програм.

Особливу увагу на факультеті приділяють науковій роботі студентів, які залучаються до наукових досліджень в межах проблемної науково-дослідної лабораторії, філій кафедр на виробництві.

Для забезпечення більш поглибленої практичної підготовки студентів та формуванні їх активної громадської позиції в контексті децентралізації влади, на кафедрі екології та сталого розвитку в присутності експертної комісії було відкрито Ресурсний центр зі сталого місцевого розвитку, функціонування якого підтримується проектом ЄС ПРООН «Місцевий розвиток орієнтований на громаду».

Факультетом рибного господарства та природокористування в рамках співпраці з Поморською академією (м. Слупськ, Польща) за розробленими

Голова комісії

В.Г.Петрук

інтегрованими планами другий рік здійснюється підготовка екологів за програмою отримання подвійних дипломів (державного українського та польського європейського зразку).

Важливим елементом організації та оптимізації навчального процесу є діагностичні засоби. На кафедрі екології та сталого розвитку є пакети контрольних тестових завдань практично за усіма дисциплінами, що дозволяє здійснювати поточний, семестровий, підсумковий і залишковий контроль знань, набутих студентами. Зміст контрольних тестових завдань відповідає освітньо-кваліфікаційній характеристиці підготовки фахівців-екологів.

Підготовка фахівців-екологів завершується державною атестацією, яка передбачає: за ОКР «бакалавр» – складання кваліфікаційного тестового іспиту та захист випускової роботи, за ОКР «магістр» – захист магістерської роботи. Надані у розпорядження експертної комісії та розглянуті бакалаврські випускові та магістерські роботи мали актуальне спрямування, а їх структура, насичення і оформлення відповідає освітянським вимогам.

Загальна координація навчального процесу здійснюється навчально-методичним відділенням університету, безпосередньо навчально-методичною комісією спеціальності та Вченою радою факультету, на засіданнях яких розглядається і затверджується робочий навчальний план, розподілення і закріплення дисциплін, методичне забезпечення дисциплін, навчальних і виробничих практик, курсового проектування. Навчально-методичною комісією спеціальності здійснюється поточний контроль за навчальним процесом, за організацією і забезпеченням роботи ДЕК, за видавничою роботою на факультеті.

На факультеті застосовуються новітні технології навчання, серед яких необхідно виділити проблемні і відкриті лекції та лабораторно-практичні заняття з мультимедійним супроводженням та іншими засобами передачі інформації, для чого створена професійно орієнтована фільмотека, що нараховує понад 50 найменувань.

З метою методичного забезпечення практичної підготовки майбутніх фахівців за спеціальністю розроблена наскрізна програма навчальних та виробничих практик відповідно кредитно-трансферної системи навчання, яка логічно і послідовно пов'язує навчальний процес з практикою на виробництві. Проходження виробничих практик максимально наближено до майбутніх робочих місць та відбуваються у підрозділах державних екологічних інспекцій Херсонської та Миколаївської областей, біосферному заповіднику «Асканія-Нова», Чорноморському біосферному заповіднику, Національних природних парках «Олешківські піски», «Кінбурзька коса» та «Джарилгацький», Степовий філіал Українського науково-дослідного інституту лісового господарства, Херсонському обласному центрі з гідрометеорології, Інституті зрошуваного землеробства НААН, Херсонському державному лісомисливському господарстві, Цюрупинському і Великоолександрівському лісомисливських господарствах, Дніпровському

Голова комісії

В.Г.Петрук

осетровому рибовідтворювальному заводу, екологічних інспекціях Херсонського і Скадовського морських торговельних портів, МКП «Виробниче управління водопровідно-каналізаційного господарства м. Херсона», Обласному управлінні меліорації та водного господарства, низці промислових і сільськогосподарських підприємств регіону (агрофірми «Білозерська», «Асканійська», «Прогрес», «Південне»), які включені до реєстру баз практик. Розроблені відповідні паспорти баз практик. З усіма установами і підприємствами, де здійснюється практична підготовка студентів, укладено відповідні договори.

Експертною комісією були відвідані філії кафедри екології та сталого розвитку на виробництві (НПП «Олешківські піски», Цюрупинське лісомисливське господарство), які посилюють практичну підготовку студентів-екологів та максимально наближують їх до умов майбутніх місць працевлаштування. Серед філій найбільш вагоме і провідне положення займають біосферний заповідник «Асканія-Нова», Чорноморський біосферний заповідник, національний природний парк «Джарилгацький» та Цюрупинське лісомисливське господарство, Дніпровський осетровий рибовідтворювальний завод.

Висновок: в цілому, аналізуючи якість підготовки студентів спеціальності за матеріальним і методичним забезпеченням, результатами виробничих практик і курсового проектування, дипломування слід зазначити, що професійний рівень підготовки майбутніх фахівців відповідає вимогам державних стандартів освіти.

Проте, потенціал факультету щодо поліпшення цієї діяльності повністю не вичерпано. Випусковій кафедрі екології та сталого розвитку потрібно посилити наукову роботу студентів, для реалізації якої є відповідне наукове і матеріальне підґрунтя.

5. Кадрове забезпечення навчально-виховного процесу

Навчальний процес за напрямом 6.040106 «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування» станом на 2015 рік забезпечують 36 науково-педагогічних працівників, у тому числі 5 доктори наук, професори (13,9%), 28 кандидата наук, доцента (78%), 3 старших викладачів (8,4%). Штатна укомплектованість складає 86,4%, у тому числі 5,6% докторів наук, професорів, 72,4% кандидатів наук, доцентів, 8,4% старших викладачів. За сумісництвом працюють 5 науково-педагогічних працівників, у тому числі 3 доктори наук, професори (8,3%), 2 кандидата наук, доцента (5,6 %).

Навчальний процес за спеціальністю 8.04010601 «Екологія та охорона навколишнього середовища» станом на 2015 рік забезпечують 16 науково-педагогічних працівників, у тому числі 7 докторів наук, професорів (43,8%), 9 кандидатів наук, доцентів (56,25%). Штатна укомплектованість складає

Голова комісії

В.Г.Петрук

81,25%, у тому числі 25% докторів наук, професорів, 56,25% кандидатів наук, доцентів. За сумісництвом працюють 3 науково-педагогічних працівника, доктори наук, професори (18,75%).

Середній вік професорсько-викладацького складу становить: для кандидатів наук, доцентів – 47 років, для докторів наук, професорів – 57 років.

Узагальнена характеристика педагогічного складу, який забезпечує ступеневу підготовку, представлена у акредитаційній справі. Всі викладачі мають базову освіту за фахом викладаємих дисциплін, що дозволяє забезпечувати навчальний процес на рівні освітнянських вимог. Згідно плану щорічно здійснюється підвищення кваліфікації і стажування 5-9 викладачів на базі провідних вищих навчальних закладів і наукових установ, підприємств.

Більшість викладачів згідно зі своєю кваліфікацією викладає декілька споріднених дисциплін.

Лекційний матеріал дисциплін, згідно робочого навчального плану, викладається переважно науково-педагогічними працівниками із науковими ступенями та званнями. Лише кілька дисциплін – не більше 10%, викладаються виробничниками, які мають цінні вузькоспеціалізовані знання в прикладних галузях екології.

З метою забезпечення якісної фахової підготовки бакалаврів та магістрів на факультеті рибного господарства та природокористування наказом ректора від 1999 році було створено випускову кафедру екології, яку у 2010 році було перейменовано на кафедру екології та сталого розвитку.

Очолює кафедру доктор сільськогосподарських наук, професор – Пилипенко Юрій Володимирович, якому у 2015 році указом Президента України № 491 з нагоди Дня незалежності України присвоєне почесне звання «Заслужений діяч науки і техніки України». У складі кафедри працюють – 4 доктори наук, професори, 10 кандидатів наук, доцентів і 5 асистентів, з них за сумісництвом працюють 3 доктори наук, професори і 2 кандидата наук, доцента. Згідно наведених даних, професорсько-викладацький склад знаходиться у відповідності до вимог, що висуваються.

Якісна характеристика професорсько-викладацького складу випускової кафедри наведена в таблиці 3.

З метою покращення навчального процесу зі спеціальності до викладання спецкурсів або проведення відкритих лекцій долучаються провідні вітчизняні та зарубіжні спеціалісти.

На даний час на факультеті відкрито аспірантуру за спеціальністю 03.00.16 – екологія, що покращує процес підготовки висококваліфікованих науково-педагогічних кадрів для викладання. Чотири доктори наук, професори, що працюють на кафедрі екології та сталого розвитку є керівниками кандидатських дисертаційних досліджень, а також науковими консультантами докторантів. У 2015 році на кафедрі були захищені 2

кандидатські дисертації (Семен О., Носкова О.) за спеціальністю 03.00.16 – екологія.

Таблиця 3

**Загальна характеристика науково-педагогічних працівників
випускової кафедри екології та сталого розвитку**

№ з/п	Назва показника	Значення показника
1	2	3
1.	Науковий ступінь та (або) звання завідувача кафедри	Доктор наук, професор
2.	Чисельність науково-педагогічних працівників, осіб	19
	З них, кількість та частка, осіб (%):	
	- докторів наук та (або) професорів	4 (21,05%)
	- кандидатів наук та (або) доцентів	9 (47,4%)
	у тому числі які мають педагогічний стаж 10 років та більше, монографії або підручники (посібники) з грифом МОН України (штатні)	4 (21,05%)
	- викладачів, які працюють в університеті за основним місцем роботи	14 (74%)
	- викладачів, науково-педагогічна спеціальність (кваліфікація) яких відповідає дисциплінам, що вони викладають	100%
	- викладачів пенсійного віку	2 (10,5%)
3.	Загальна кількість ставок за штатним розкладом	10,6
	з них: - професорів	1,1
	- доцентів	6,5
	- старших викладачів	-
	- викладачів	-
	- асистентів	3
4.	Кількість та частка сумісників, осіб (%)	6 (32%)
	з них: - докторів наук та (або) професорів	3 (16%)
	- кандидатів наук та (або) доцентів	2 (10,5%)
5.	Кількість викладачів, які мають педагогічний стаж:	
	- менше 5 років, осіб	4
	- більше 5, але менше 10 років, осіб	1
	- 10 років та більше, осіб	14

Голова комісії

В.Г.Петрук

Провідні викладачі кафедри є членами спеціалізованих вчених рад по захисту дисертацій, експертами ДАК, членами навчально-методичних комісій зі спеціальності «Екологія» Міністерства освіти і науки України та Міністерства аграрної політики та продовольства України.

Комісія відзначає, що у травні 2014 року, в рамках виїзного робочого засідання НМК за напрямом «Екологія» Міністерства освіти і науки України, співробітниками кафедри було організовано і проведено навчально-методичний семінар «Сучасний стан навчально-методичного забезпечення підготовки екологів», матеріали якого відображені у відповідній збірці (Матеріали навчально-методичного семінару. – Херсон: Олді-плюс, 2014. – 205 с.). У травні 2015 року, в рамках виїзного робочого засідання НМК за напрямом «Рибне господарство» Міністерства освіти і науки України, співробітниками кафедри також було організовано і проведено науково-методичний семінар «Науково-методичне забезпечення навчальної і практичної підготовки фахівців з охорони, відтворення та раціонального використання гідробіоресурсів для рибного господарства України», матеріали якого відображені у відповідній збірці (Матеріали науково-методичного семінару. – Херсон: Олді-плюс, 2015. – 128 с.).

Однією з дієвих форм підвищення кваліфікації є науково-дослідна робота викладачів кафедри екології та сталого розвитку, що здійснюється за госпдоговірними та ініціативними темами, результатами якої є публікація за останні 4 роки 2 наукових монографій та більш як 250 наукових та науково-методичних праць, отримання 7 патентів на корисні моделі.

Головними напрямками наукових досліджень науково-педагогічних працівників кафедри є гідроекологія, заповідна справа, екологічна стандартизація та сертифікація, сталий розвиток, моніторинг навколишнього середовища та біоіндикація, екологічна експертиза, розбудова схем екологічних мереж, охорона та раціональне використання зникаючих та ендемічних видів рослинного і тваринного світу.

Викладачі спеціальності і студенти мають оптимальне навчальне навантаження. Так, тижневе навантаження для студентів не більш ніж 28 годин, що дозволяє оптимізувати їх самостійну підготовку. Усі викладачі мають індивідуальні плани роботи, за виконання яких вони щорічно звітуються. На основі звітів робиться аналіз розподілу навчально-педагогічного навантаження та вносяться відповідні корективи щодо його оптимізації.

Висновок: експертна комісія зазначає, що кадровий склад кафедр екології та сталого розвитку, яка здійснює підготовку фахівців за напрямом 6.040106 «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування» та спеціальністю 8.04010601 «Екологія та охорона навколишнього середовища» здатен забезпечити навчально-методичну, наукову та виховну роботу на високому рівні відповідно до освітнянських вимог. Кадровий склад випускової кафедри збалансований, завідувач

Голова комісії

В.Г.Петрук

кафедри – доктор наук, професор. Штатні співробітники мають науковий ступінь та кваліфікацію, що відповідають специфіці підготовки фахівців-екологів. Викладачі постійно підвищують кваліфікацію шляхом стажування у провідних навчально-наукових і виробничих вітчизняних та зарубіжних установах за фахом.

6. Матеріально-технічне забезпечення навчального процесу

ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет» має належну матеріальну базу для забезпечення ефективного навчального процесу щодо підготовки фахівців з напрямку 6.040106 «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування» освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» та спеціальності 8.04010601 «Екологія та охорона навколишнього середовища» освітньо-кваліфікаційного рівня «Магістр».

У Державному вищому навчальному закладі «Херсонський державний аграрний університет» є чотири навчальних корпуси загальною площею 34681 м² – 20,7 м² припадає на одного студента, що відповідає вимогам акредитації.

В університеті функціонує п'ять гуртожитки, житлова площа яких складає 17346, 8 м², де проживає 1100 студентів. Житлова площа на одного мешканця складає в середньому 11,6 м².

Матеріально-технічна база університету достатньо розвинута і налічує також: 455 комп'ютерів, в тому числі 189 з виходом до мережі Internet, три проблемні науково-дослідні лабораторії, три музеї, дослідне поле, полігон механізації і охорони праці, колекційний розсадник, спортивно-оздоровча база «Колос» на березі Чорного моря, водна станція на р. Дніпро.

До інфраструктури університету входять: наукова бібліотека з читальними залами і філіями загальною площею 1315,5 м² (у тому числі 208 м² – читальні зали); три спортивних зали з пропускнуою спроможністю 150 осіб у зміну загальною площею 1347,7 м²; їдальні, буфети – загальною площею 1934 м² на 1 посадкове місце – 5 студентів; спортивно-оздоровчий табір площею 4809 м² на 300 місць.

Матеріальна база університету дозволяє вести навчання студентів для підготовки фахівців бакалаврів з напрямку 6.090102 «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва» та магістрів зі спеціальності 8.09010201 «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва». Навчальна площа на одного студента складає 20,7 м².

Навчальний процес з усіх дисциплін в достатній мірі забезпечений засобами наочності (плакати, схеми, таблиці, макети, зразки), фізичним та хімічним обладнанням, реактивами, необхідним технічним і технологічним обладнанням, вимірювальними інструментами.

Всі приміщення навчальних кабінетів мають безпосереднє пряме природне освітлення. Штучне освітлення приміщень забезпечується

Голова комісії

В.Г.Петрук

люмінесцентними лампами. Вдосконалення матеріальної бази здійснюється за рахунок коштів спеціального фонду університету.

Бібліотека має довідково-пошуковий апарат, до якого входять: читацькі службові каталоги, довідкова картотека статей, спеціальні картотеки, електронна бібліотека, тощо.

Комп'ютерний парк університету нараховує 455 комп'ютерів та велику кількість організаційної та периферійної техніки. Значна їх частина зосереджена у спеціалізованих навчальних класах інформаційно-обчислювального центру. З комп'ютерами, задіяними в навчальному процесі, 189 функціонують як робочі станції єдиної локальної обчислювальної мережі. Крім того, в більшості навчальних комп'ютерних аудиторій, навчальному відділі, бібліотеці створено декілька автономних сегментів локальної мережі з власним виділенням сервером.

Лекційні аудиторії оснащено сучасними технічними засобами: мультимедійні проектори, слайдопроектори, комп'ютери, спеціальні екрани та інше. Технічні характеристики цієї комп'ютерної та презентаційної техніки, мережевого обладнання відповідають вимогам сучасних програмних продуктів на основі Windows-технологій.

Комп'ютерна техніка університету постійно модернізується та поповнюється новими сучасними типами комп'ютерної техніки та пристроями до них.

На факультеті рибного господарства та природокористування діє ефективна система контролю за дотриманням вимог техніки безпеки при навчанні та здійсненні виробничих функцій під час практик і виконанні інших робіт по самообслуговуванню ХДАУ.

На кафедрах ведуться журнали проведення інструктажів з техніки безпеки при роботі з приладами, реактивами та іншими видами робіт в процесі навчання. В приміщеннях є засоби пожежогасіння та схеми евакуації на випадок екстремальних ситуацій.

Умови роботи ННП, обслуговуючого персоналу та умови навчання студентів відповідають вимогам вищої школи.

Забезпеченість навчального процесу напряму 6.040106 «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування» та спеціальності 8.04010601 «Екологія та охорона навколишнього середовища» підручниками, навчальними посібниками, довідковою літературою, методичними вказівками з різних дисциплін становить 100 %. Проте певна частина літератури є дещо застарілою, має місце обмежена кількісна підручників і посібників за окремими фаховими та професійно-орієнтованими дисциплінами (геологія з основами геоморфології, ґрунтознавство, природоохоронне інспектування).

Співробітники екологічного відділення факультету рибного господарства та природокористування плідно працюють над написанням і виданням навчальної і наукової літератури. За останні 5 років видано ряд підручників, навчальних посібників і наукових монографій, а саме:

- 4 підручника з грифом МОН України та Мінагрополітики України:
 - Клименко М.О., Пилипенко Ю.В. та ін. Гідроекологія. – Херсон: Олді-плюс, 2015. – 380 с.
 - Базалій В.В., Бех В.В., Пилипенко Ю.В., Лісний В.А. Генетика риби. – Херсон: Олді-плюс, 2015. – 306 с.
 - Шевченко П.Г., Пилипенко Ю.В. Спеціальна іхтіологія: Підручник у 2-х томах. – Херсон: Олді-плюс, 2016. – Т. 1. – 268 с. – Т. 2. – 498 с.
 - Костіков І.Ю., Волгін С.О. та ін. Біологія. Підручник для 7 класу загальноосвітніх навчальних закладів. – К.: Освіта, 2015. – 128 с.
- 5 навчальних посібників з грифами МОН України та Мінагрополітики України:
 - Гроховська Ю.Р., Ходосовцев О.Є. та ін. Гідроботаніка. – Херсон: Олді-плюс, 2013. – 376 с.
 - Плугатар Ю.В., Бойко П.М. та ін. Екологічне лізознавство. – Херсон: Гринь Д.С., 2014. – 248 с.
 - Шевченко П.Г., Пилипенко Ю.В. Основи систематики рибоподібних і риби. – К.: Ліра-К, 2012. – 230 с.
 - Шевченко П.Г., Пилипенко Ю.В. Круглороті рибоподібні, хрящові та ганоїдні риби. – Херсон: Олді-плюс, 2012. – 180 с.
 - Шевченко П.Г., Пилипенко Ю.В. Костисті та лопатопері риби. – Херсон: Олді-плюс, 2015. – 650 с.
- 1 навчально-практичний посібник з міжнародним грифом Міжнародної Асоціації мережі центрів з аквакультури країн Центральної та Східної Європи (NACEE):
 - Васильєва Л.М., Пилипенко Ю.В. та ін. Аквакультура осетрообразных. – Херсон: Гринь Д.С., 2016. – 238 с.
- 2 наукові монографії:
 - Пилипенко Ю.В., Оліфіренко В.В. та ін. Екологічні передумови раціонального ведення рибного господарства Дніпровсько-Бузької естуарної області. – Херсон: Гринь Д.С., 2013. – 190 с.
 - Біотопи гірського Криму (колективна наукова монографія). / ред. Я.П.Дідух. – К.: ТОВ «НВП Інтерсервіс», 2016. – 292 с.

Співробітники кафедри є співавторами низки типових програм за фахом (Теорія систем і системний аналіз в екології, Природно-ресурсний потенціал України, Гідробіологія, Гідроботаніка, Методика досліджень у рибництві).

У навчальному корпусі №4, в межах якого переважно здійснюється навчальний процес підготовки екологів, створена спеціалізована читальна зала на 20 місць з відповідним інформаційним і навчально-методичним насиченням та доступом до on-line бібліотеки. Всі приміщення навчального комплексу відремонтовані, обладнані необхідними інструментами та меблями.

Для забезпечення навчального процесу студентів та науково-дослідної роботи на кафедрах університету, зокрема факультеті рибного господарства

Голова комісії

В.Г.Петрук

та природокористування, добре обладнані спеціалізовані лабораторії і аудиторії, які характеризуються високим рівнем унаочнення навчального процесу. Вони оснащені різноманітними приладами та обладнанням, навчальними макетами, діючими випробувальними та демонстраційними стендами, вимірювальними системами, лабораторним устаткуванням, навчальними стендами, графічним матеріалом, комп'ютерною технікою тощо.

Херсонський державний аграрний університет всього випикує і отримує до бібліотечного фонду 31 періодичне видання, у тому числі 14, що за своїм науково-навчальним наповненням відповідають забезпеченню окремих потреб спеціальності, яка акредитується. Вони присвячені висвітленню таких питань, як загальноосвітні вимоги підготовки фахівців, сучасні проблеми розвитку аграрної сфери, екологічні проблеми України та Херсонської області, прикладні аспекти гідроекології, використання природних ресурсів тощо.

Висновок: експертна комісія констатує, що матеріально-технічна база рибогосподарсько-екологічного факультету, в цілому, та випускової кафедри, зокрема, є достатніми для якісної підготовки бакалаврів за напрямом 6.040106 “Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування” та магістрів за спеціальністю 8.04010601 «Екологія та охорона навколишнього середовища» згідно сучасних освітнянських вимог.

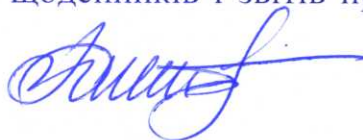
Проте доцільно відзначити, що важливим фактором поліпшення матеріально-технічної бази є оновлення комп'ютерного парку новими машинами з їх впровадженням у навчальний процес. Потрібно поповнити і оновити літературу за певним рядом дисциплін (геологія з основами геоморфології, природоохоронне інспектування, ґрунтознавство), у т.ч. за рахунок власного видання нових посібників, приділяючи особливої уваги до тих видань, які надруковані не державною мовою або застарілі.

7. Якість підготовки та використання випускників

Експертна комісія перевірила відповідність звіту факультету щодо зробленого самоаналізу фактичного стану підготовки бакалаврів за напрямом підготовки 6.040106 «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування» та магістрів за спеціальністю 8.04010601 «Екологія та охорона навколишнього середовища». Встановлено, що самоатестація проведена у повній відповідності до вимог та рекомендацій щодо “Положення про акредитацію вищих навчальних закладів і спеціальностей у вищих навчальних закладах та вищих професійних училищах”.

Основним показником якісної характеристики підготовки фахівців є результати екзаменаційних сесій, виконання студентами комплексних контрольних робіт (ККР), щоденників і звітів про проходження студентами

Голова комісії

В.Г.Петрук

переддипломної виробничої практики і державної атестації у формі випускової кваліфікаційної роботи.

Виконання навчального плану за показниками номенклатури дисциплін, кредитів, годин, форм контролю було проведено шляхом вибіркової перевірки залікових книжок студентів та екзаменаційних відомостей.

В справах деканату та кафедр є всі первинні документи, контрольні роботи студентів, відомості оцінок та акти проведених робіт самоаналізу. Перевіркою відхилень від задекларованих показників не виявлено.

Зміст текстових та тестових завдань, за якими склалися білети контрольних робіт, відповідають вимогам навчальних програм дисциплін відповідних циклів.

Експертна комісія провела контрольну перевірку виконання студентами контрольних робіт з метою порівняння оцінки залишкових знань, отриманих під час самоатестації.

Під час самоаналізу був охоплений контингент студентів 2,3,4,5 курсів, всього було залучено до перевірки залишкових знань 200 студентів. Самоаналіз проведено за дисциплінами нормативної частини навчального плану, з використанням розроблених викладачами ДВНЗ «Херсонський ДАУ» пакетів комплексних контрольних робіт (ККР). Якість знань склала 52,7% за ОКР «Бакалавр» та 75,1% за ОКР «Магістр».

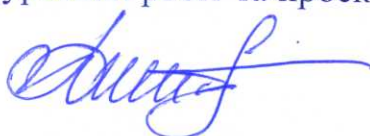
Під час проведення контрольного заміру знань на 2,3,4,5 курсах було залучено 197 студентів або 97-100% загальної чисельності груп. Контрольний зріз знань проведено за відповідними дисциплінами нормативної частини навчального плану. Студенти виявили якість знань на рівні 54,1% за ОКР «Бакалавр» та 75,0% за ОКР «Магістр». Відхилення між показниками самоаналізу та контрольного заміру знань склало не більше 1,5%. Найкращі знання студенти виявили з дисциплін циклу природничо-наукових та дисциплін професійної та практичної підготовки.

Експертна група провела контрольну перевірку курсових робіт та проектів. Визначено, що курсове проектування і написання курсових робіт за спеціальністю здійснюється відповідно до навчального плану, за розробленими методичними вказівками і рекомендаціями. На випусковій кафедрі є повне методичне забезпечення щодо проведення цього виду навчальної підготовки майбутніх фахівців.

Результати розгляду та перевірки наведено у таблиці 4.

В цілому комісія констатує, що рівень виконання курсових робіт і проектів є достатньо високим. Студентські роботи і проекти виконуються як у рукописному, так і комп'ютерному варіантах, їх обсяг становить від 30 до 50 сторінок. Вони мають аргументовані алгоритми розрахунків, добре висвітлені розділи огляду спеціальної літератури за розглядаємими питаннями, проілюстровані графічними, табличними та фотографічними матеріалами. Висновки і пропозиції досить логічні і впливають із змісту робіт та проектів. Захист курсових робіт та проектів здійснювався на підставі

Голова комісії

В.Г.Петрук

створених і затверджених комісій. Оцінки, що були виставлені викладачами за перевіркою і результатами захисту робіт та проектів, виявились об'єктивними.

Таблиця 4

Результати аналізу курсових робіт

№	Прізвище, ініціали виконавця	Тема курсової роботи	Викладач	Оцінка викладача	Оцінка експерта
Освітньо-кваліфікаційний рівень «бакалавр»					
Курсова робота з дисципліни «Загальна екологія»					
1	Толмачов А.М.	Гідроекосистеми Херсонської області	Бойко П.М.	добре	добре
2	Дармостук О.М.	Природоохоронна роль біосферного заповідника «Асканія -Нова»	Бойко П.М.	відмінно	відмінно
Середній бал				4,5	4,5
Розбіжність оцінок ВНЗ та експертизи				0,0	
Курсова робота з дисципліни "Моніторинг навколишнього середовища"					
1	Місюра Д.Ю.	Моніторинг забруднення поверхневих вод Чернігівської області	Ходосовцева Ю.А.	відмінно	добре
2	Мамедбабаєва А.О.	Моніторинг забруднення ґрунтів Кіровоградської області	Ходосовцева Ю.А.	відмінно	відмінно
3	Гуліч Є.С.	Моніторинг забруднення атмосферного повітря Миколаївської області	Ходосовцева Ю.А.	відмінно	відмінно
4	Дармостук О.М.	Моніторинг забруднення атмосферного повітря Херсонської області	Ходосовцева Ю.А.	добре	добре
Середній бал				4,75	4,50
Розбіжність оцінок ВНЗ та експертизи				0,25	
Курсова робота з дисципліни "Економіка природокористування"					
1	Петухов М.О.	Аналіз природно-ресурсного потенціалу Вінницької області	Стратічук Н.В.	відмінно	відмінно
2	Абравіт Ю.С.	Природно-ресурсний потенціал Тернопільської області	Стратічук Н.В.	відмінно	відмінно
3	Сапога О.М.	Аналіз природно-ресурсного потенціалу Закарпатської області	Стратічук Н.В.	добре	добре
4	Сломінська В.В.	Характеристика природно-ресурсного потенціалу Київської області	Стратічук Н.В.	добре	добре
Середній бал				4,5	4,5
Розбіжність оцінок ВНЗ та експертизи				0,00	
Комплексний курсовий проект з дисциплін «Екологічна експертиза» та «Нормування антропогенного навантаження на навколишнє середовище»					
1	Петухов М.О.	Оцінка впливу на навколишнє природне середовище виробничої діяльності ТОВ «Полімер –Лак»	Пилипенко Ю.В. Лянзберг О.В.	відмінно	відмінно
2	Пилипенко С.С.	Оцінка впливу на навколишнє середовище господарської діяльності комунального	Пилипенко Ю.В. Лянзберг О.В.	відмінно	добре

Голова комісії

В.Г.Петрук

№	Прізвище, ініціали виконавця	Тема курсової роботи	Викладач	Оцінка викладача	Оцінка експерта
		підприємства «Водопровідно-каналізаційне господарство селища Верхній Рогачик»			
3	Абравіт Ю.С.	Оцінка впливу на водні ресурси виробничої діяльності ПАТ «Херсонський нафтопереробний завод»	Пилипенко Ю.В. Лянзберг О.В.	добре	добре
4	Курач О.М.	Оцінка впливу на навколишнє середовище виробничої діяльності ПАТ «Таврійська будівельна компанія»	Пилипенко Ю.В. Лянзберг О.В.	добре	добре
Середній бал				4,5	4,25
Розбіжність оцінок ВНЗ та експертизи				0,25	
Освітньо-кваліфікаційний рівень «магістр»					
Курсова робота з дисципліни «Управління техногенною та екологічною безпекою»					
1	Чорній А.В.	Оцінка сучасного екологічного стану Харківської області на виявлення потенційних небезпек	Шахман І.О.	добре	добре
2	Брачун О.Г.	Оцінка сучасного екологічного стану Київської області на виявлення потенційних небезпек	Шахман І.О.	відмінно	добре
3	Корольов Д.А.	Оцінка сучасного екологічного стану Дніпропетровської області на виявлення потенційних небезпек	Шахман І.О.	відмінно	відмінно
4	Москаленко Д.В.	Оцінка сучасного екологічного стану Вінницької області на виявлення потенційних небезпек	Шахман І.О.	відмінно	відмінно
Середній бал				4,75	4,50
Розбіжність оцінок ВНЗ та експертизи				0,25	

Рівень практичної підготовки студентів оцінювався за результатами виробничих практик на підставі перевірки щоденників і звітів.

Виробничі практики студенти проходять на підприємствах, що включені до реєстру практик, з якими укладено відповідні договори.

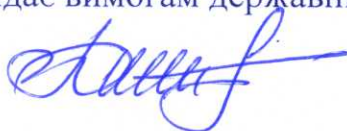
По завершенню виробничої практики студенти отримують характеристики з виробництва, які є підставою для оцінювання рівня їх практичної підготовки. Звіти практик захищаються студентами перед спеціальними комісіями, що створюються наказом декана факультету.

Результати вибіркового розгляду і перевірки звітів наведено у таблиці 5.

Якість звітів задовільна, а їх оцінка є достатньо об'єктивною.

В цілому, аналізуючи якість практичної підготовки студентів спеціальності за результатами виробничих практик і курсового проектування, матеріальним і методичним забезпеченням цього важливого складового елементу навчання слід визначити, що професійний рівень підготовки майбутніх фахівців відповідає вимогам державних стандартів освіти.

Голова комісії

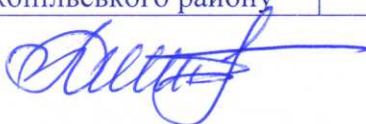
В.Г.Петрук

Таблиця 5

Результати аналізу звітів з практики

№	Прізвище, ініціали виконавця	Дисципліна (база практики)	Викладач	Оцінка викладача	Оцінка експерта
Навчальна практика					
1	Жиленко Н.В.	Метеорологія та кліматологія	Семен О.Т.	добре	добре
2	Матвійчук О.О.	Метеорологія та кліматологія	Семен О.Т.	добре	добре
3	Надточий А.Б.	Радіобіологія та радіоекологія	Семен О.Т.	відмінно	відмінно
4	Попов О.І.	Радіобіологія та радіоекологія	Семен О.Т.	добре	добре
5	Дармостук О.М.	Основи загальної екології (та неоекології)	Бойко П.М.	відмінно	відмінно
6	Стрельченко К.М.	Основи загальної екології (та неоекології)	Бойко П.М.	добре	добре
7	Гуліч Є.С.	Екологія міських систем	Скок С.В.	відмінно	відмінно
8	Іващенко П.В.	Екологія міських систем	Скок С.В.	добре	добре
Середній бал				4,4	4,4
Розбіжність оцінок ВНЗ та експертизи				0,00	
Виробнича практика з «Моніторингу навколишнього середовища»					
1	Абравіт Ю.С.	ПАТ «Херсонський нафтопереробний завод»	Павлов В.В.	відмінно	відмінно
2	Хабов Д.В.	Департамент екології та природних ресурсів Херсонської обласної державної адміністрації (відділ заповідної справи та біоресурсів)	Павлов В.В.	добре	добре
3	Корнієнко Л.В.	НКП «Виробниче управління водопровідно-каналізаційно- го господарства м.Херсона»	Павлов В.В.	відмінно	відмінно
Середній бал				4,7	4,7
Розбіжність оцінок ВНЗ та експертизи				0,00	
Переддипломна практика ОКР «Бакалавр»					
1	Чорній А.В.	Департамент екології та природних ресурсів Херсонської обласної державної адміністрації	Павлов В.В.	добре	добре
2	Фунтова М.О.	ПСПП «Південне» Херсонської області	Павлов В.В.	добре	добре
3	Корольов Д.А.	Іванівська сільська рада Високопільського району	Павлов В.В.	добре	добре

Голова комісії

В.Г.Петрук

№	Прізвище, ініціали виконавця	Дисципліна (база практики)	Викладач	Оцінка викладача	Оцінка експерта
		Херсонської області			
4	Москаленко Д.В.	Фермерстке господарство «Седар» Білозерського району Херсонської області	Павлов В.В.	добре	добре
5	Фаткіна Л.А.	Львівська сільська рада Бериславського району Херсонської області	Павлов В.В.	відмінно	відмінно
Середній бал				4,2	4,2
Розбіжність оцінок ВНЗ та експертизи				0,00	
Виробнича (науково-дослідницька) практика ОКР «Магістр»					
1	Морозова А.В.	Державна екологічна інспекція у Херсонській області	Павлов В.В.	відмінно	відмінно
2	Валько І.О.	Державна екологічна інспекція у Херсонській області	Павлов В.В.	відмінно	відмінно
Середній бал				5,0	5,0
Розбіжність оцінок ВНЗ та експертизи				0,0	

Державна атестація студентів відповідних ОКР здійснюється Державними екзаменаційними комісіями, роботу яких очолюють голови, кандидатури яких затверджуються Міністерством освіти і науки України.

Експертною групою вибірково перевірено бакалаврські та магістерські роботи випуску 2016 року та виявлено їх відповідність існуючим критеріям та вимогам. Випускові роботи виконуються за такими напрямками як гідроекологія, сталий розвиток, оцінка природно-ресурсного потенціалу, екологічний стан територій та об'єктів природно-заповідного фонду, моніторинг довкілля та біоіндикація, екологічна оцінка раритетного біорізноманіття, впровадження ресурсо- та енергозберігаючих технологій тощо.

Перевірка фахового рівня випускових робіт проводилася на основі контролю якості їх виконання. Результати перевірки наведені у таблиці 6.

Оцінка якості підготовки випускових бакалаврських і магістерських робіт показує:

- тематика випускних робіт різноманітна, актуальна, відповідає сучасним вимогам і науковим надбанням кафедри екології та сталого розвитку;
- окремі з перевірених експертами дипломних робіт мають довідки про замовлення від виробництва і практичне впровадження;
- якість виконання робіт відповідає існуючим вимогам;
- зміст та оформлення пояснювальних записок відповідає вимогам до них, всі роботи виконані із застосуванням ПЕОМ;

Голова комісії

В.Г.Петрук

Таблиця 6

Результати аналізу випускових робіт

№	Прізвище, ініціали виконавця	Тема випускної роботи	Керівник	Оцінка викладача	Оцінка експерта
Бакалаврські роботи					
1	Корнієнко Л.В.	Енергетична оцінка міста Херсон в контексті сталого розвитку	Стратічук Н.В.	відмінно	відмінно
2	Петухов М.О.	Сучасний стан та перспективи органічного виробництва на півдні України	Пилипенко Ю.В.	відмінно	відмінно
3	Сапронова О.О.	Перспективи екологізації транспортної галузі України у контексті досвіду європейських країн (на прикладі міста Варшава, Польща)	Лянзберг О.В.	відмінно	відмінно
4	Пилипенко С.С.	Екологічна оцінка впливу на довкілля господарської діяльності КП «Водопровідно-каналізаційного господарства» селища Верхній Рогачик Херсонської області	Шахман І.О.	добре	добре
5	Скрипка А.В.	Оцінка впливу нафтопродуктів на повітряний басейн міста Херсон	Стратічук Н.В.	добре	добре
Середній бал				4,60	4,60
Розбіжність оцінок ВНЗ та експертизи				0,00	
Магістерські роботи					
1	Ларченко А.В.	Екологічна оцінка технологічного забезпечення реакліматизації стерляді дніпровської популяції у зв'язку із збереженням біорізноманіття осетрових	Пилипенко Ю.В.	відмінно	відмінно
2	Морозова А.В.	Впровадження європейських технологій локальних очисних споруд в практику комунально-побутового благоустрою територій України	Пилипенко Ю.В.	відмінно	відмінно
3	Валько І.О.	Енергетичний потенціал та перспективи використання сонячної енергії в умовах півдня України	Пилипенко Ю.В.	відмінно	відмінно
4	Ревуцька О.С.	Сучасні напрямки утилізації та рекуперації шахт Донецького кам'яновугільного басейну	Бойко М.Ф.	відмінно	відмінно
5	Петренко В.К.	Екологічна оцінка використання різних типів субстратів для отримання біогумусу	Бойко М.Ф.	добре	добре
Середній бал				4,8	4,8
Розбіжність оцінок ВНЗ та експертизи				0.00	

Голова комісії

В.Г.Петрук

– рівень керівництва бакалаврськими та магістерськими роботами на кафедрі відповідає чинним вимогам.

Необхідно відмітити, що представлені на Республіканському конкурсі магістерських робіт за напрямом екологія та раціональне природокористування у 2015 році, який проводився Міністерством екології України у рамках VI Міжнародного екологічного форуму «Чисте місто. Чиста ріка. Чиста планета», посіли призові міста і отримали відповідні дипломи наступні магістерські роботи:

- Морозова А. Впровадження європейських технологій локальних очисних споруд в практику комунально-побутового благоустрою територій України (науковий керівник – професор Ю.В.Пилипенко) – 1 місце у номінації «Чисте місто»;

- Мумджян М. Впровадження біогазових установок у виробництво Півдня України (науковий керівник – професор М.Ф. Бойко) – 2 місце у номінації «Чиста планета».

З метою покращення працевлаштування випускників в університеті створено спеціалізований відділ працевлаштування випускників різних освітньо-кваліфікаційних рівнів, який здійснює моніторинг ефективності цієї роботи. Щорічно проводяться «Ярмарки праці» із залученням роботодавців з підприємств різних форм власності, представників центрів зайнятості тощо.

Висновок: Підсумовуючи вищевикладене експертна комісія визначає, що якість підготовки студентів за напрямом 6.040106 “Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування” і спеціальністю 8.04010601 «Екологія та охорона навколишнього середовища» та адаптація їх до сучасних умов виробництва відповідають державним вимогам.

Проте, необхідно розширити тематику бакалаврських та магістерських робіт за рахунок розрахункових робіт щодо оцінки та розміру стягнень за шкідливий вплив на навколишнє природне середовище різних видів антропогенної діяльності.

8. Зауваження контролюючих органів та заходи з їх усунення

При проведенні перевірки діяльності університету контролюючими органами в цілому надана позитивна оцінка, але зроблені приписи щодо усунення недоліків і питань проблемного характеру, які потребують вирішення з використанням потенційних резервів для подальшого підвищення якості підготовки фахівців.

У зв'язку з цим на факультеті були прийняті такі заходи:

1. Активізовано роботу науково-педагогічного персоналу щодо підготовки навчальних посібників і підручників за професійно-орієнтованими дисциплінами варіативної частини.

2. Продовжено роботу по формування пакету прикладних мультимедійних програм для підвищення якості фахової підготовки.

Голова комісії

В.Г.Петрук

Провідними НПП екологічного відділення надані електронні посібники для забезпечення системи дистанційної освіти.

3. Оновлено обладнання для проведення лабораторно-практичних занять з професійно-орієнтованих дисциплін.

4. Посилено профорієнтаційну роботу, спрямовану на збільшення цільового набору абітурієнтів на договірних умовах з підприємствами і установами регіону.

5. Розширені зв'язки з провідними вітчизняними та зарубіжними навчальними закладами з метою обміну досвідом за напрямом підготовки. Заключено договори з вітчизняними (Державна екологічна академія післядипломної освіти та управління, Одеський державний екологічний університет, Миколаївський національний університет, Херсонський державний університет) та зарубіжними (Південно-Богемський університет, Чехія; Поморська академія, м. Слупськ, Польща; Даугавпильський університет, Латвія, Білоруська державна сільськогосподарська академія; Білгородський державний дослідницький університет, Росія) установами з метою підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників.

6. З метою покращення якості підготовки і захисту бакалаврських та магістерських робіт (проектів), забезпечення їх практичної спрямованості оновлені науково-методичні рекомендації.

9. Загальні висновки та пропозиції

На підставі поданих на акредитацію матеріалів ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет» та перевірки на місці відповідності підготовки фахівців акредитаційним вимогам, стану матеріально-технічного, науково-методичного та кадрового забезпечення, експертна комісія дійшла висновку, що рівень підготовки за напрямом 6.040106 «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування» ОКР «Бакалавр» та спеціальністю 8.04010601 «Екологія та охорона навколишнього середовища» ОКР «Магістр» в цілому відповідає встановленим вимогам і забезпечує державну гарантію якості освіти.

Вважаємо за необхідне висловити зауваження та побажання, які не впливають на рішення про акредитацію, але дозволять у подальшому поліпшити якість підготовки фахівців:

- рекомендувати керівництву університету і екологічного відділення доукомплектувати науково-дослідні лабораторії та оснастити їх новітнім обладнанням;
- розширити масштаби профорієнтаційної роботи на прилеглі території сусідніх областей;
- випусковій кафедрі посилити наукову роботу студентів, для реалізації якої є відповідне наукове і матеріальне підґрунтя;
- поповнити комп'ютерний парк новим обладнанням та впровадити його у навчальний процес;

Голова комісії

В.Г.Петрук

- доцільно оновити навчально-методичну літературу, в т.ч. за рахунок власного видання нових посібників, приділяючи особливої уваги до тих видань, які застарілі та надруковані не державною мовою;
- необхідно розширити тематику випускових, дипломних та магістерських робіт за рахунок розрахункових робіт щодо оцінки заходів впливу та розміру стягнень за шкідливий вплив на навколишнє природне середовище від підприємств та установ різних напрямків виробничої діяльності;
- необхідно активізувати роботу співробітників щодо виконання науково-дослідних робіт за госпдоговірними та держбюджетними тематиками.

В цілому експертна комісія рекомендує експертній раді ДАК акредитувати в ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет» напрям підготовки 6.040106 «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування» ОКР «Бакалавр» та спеціальність 8.04010601 «Екологія та охорона навколишнього середовища» ОКР «Магістр». У зв'язку з тим, що передбачається прийом молодших спеціалістів – випускників навчальних закладів I-II рівня акредитації, зокрема Білгород-Дністровського морського рибпромислового технікуму, Скадовського технікуму ДВНЗ «ХДАУ», Каховського державного аграрного технікуму, Білгород-Дністровського аграрного технікуму на заочну форму навчання рекомендуємо ліцензований обсяг набору абітурієнтів з такими показниками (форма навчання денна/заочна) – ОКР «бакалавр» – 50/30 осіб, ОКР «магістр» – 20/8 осіб.

Голова експертної комісії:

директор інституту екологічної безпеки та моніторингу довкілля Вінницького національного технічного університету, доктор технічних наук, професор
Заслужений природоохоронець України

 В.Г.Петрук

Члени експертної комісії:

директор навчально-наукового інститут агроєкології та землеустрою Національного університету водного господарства та природокористування,
доктор сільськогосподарських наук, професор,
Заслужений діяч науки і техніки України

 М.О.Клименко

завідувач кафедри екології та збалансованого природокористування Національного університету «Львівська політехніка»,
доктор технічних наук, професор

М.С.Мальований

З експертними висновками ознайомлений

Ректор ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет», доктор с.-г. наук, професор
Заслужений працівник вищої освіти України

В.В.Базалій

Голова комісії

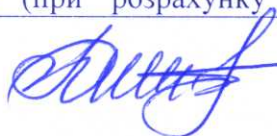
В.Г.Петрук

**Порівняльна таблиця відповідності стану забезпечення
ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»
Ліцензійним умовам надання освітніх послуг у сфері вищої освіти
фахівцям освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» з напрямку підготовки
6.040106 – «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване
природокористування»**

Назва показника	Норматив	Фактично	Відхилення
1. Загальні вимоги			
1.1. Концепція діяльності за заявленим напрямом (спеціальністю), погоджена з Радою міністрів АРК, обласною, Київською, Севастопольською міськими державними адміністраціями	+	+	-
1.2. Заявлений ліцензійний обсяг (денна форма навчання/заочна форма навчання)		50/30	
2. Кадрове забезпечення підготовки фахівців заявленої спеціальності			
2.1. Частка науково-педагогічних працівників з науковими ступенями та вченими званнями, які забезпечують викладання лекційних годин соціально-гуманітарного циклу дисциплін навчального плану спеціальності (% від кількості годин)	75	85	+10
у тому числі які працюють у даному навчальному закладі за основним місцем роботи	50	100	+50
2.2. Частка науково-педагогічних працівників з науковими ступенями та вченими званнями, які забезпечують викладання лекційних годин фундаментального циклу дисциплін навчального плану спеціальності (% від кількості годин) (за винятком військових навчальних дисциплін)	75	80	+5
у тому числі які працюють у даному навчальному закладі за основним місцем роботи	50	100	+50
з них : докторів наук або професорів (при розрахунку частки докторів наук, професорів дозволяється враховувати до ½ кандидатів наук, доцентів, які мають стаж безперервної роботи в даному навчальному закладі не менше 10 років, а також є авторами (співавторами) підручників або навчальних посібників з грифом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України або монографій, до одного доктора наук або професора)	10	11,5 (2)	+1,5
2.3. Частка науково-педагогічних працівників з науковими ступенями та вченими званнями, які забезпечують викладання лекційних годин фахових дисциплін навчального плану спеціальності (% від кількості годин)	75	100	+25
у тому числі які працюють у даному навчальному закладі за основним місцем роботи	50	81	+31
з них : докторів наук або професорів (при розрахунку частки	10	13,5 (2)	+3,5

Голова комісії

В.Г.Петрук

Назва показника	Норматив	Фактично	Відхилення
докторів наук, професорів дозволяється враховувати до ½ кандидатів наук, доцентів, які мають стаж безперервної роботи в даному навчальному закладі не менше 10 років, а також є авторами (співавторами) підручників або навчальних посібників з грифом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України або монографій, до одного доктора наук або професора)			
2.4. Частка педагогічних працівників вищої категорії, які викладають лекційні години дисциплін навчального плану спеціальності та працюють у даному навчальному закладі за основним місцем роботи (% від кількості годин для кожного циклу дисциплін навчального плану)	-	-	-
2.5. Наявність кафедри (циклової комісії) з фундаментальної підготовки	+	+	-
2.6. Наявність кафедри зі спеціальної (фахової) підготовки, яку очолює фахівець відповідної науково-педагогічної спеціальності:	+	+	-
доктор наук або професор	-	+	-
кандидат наук, доцент	+	-	-
3. Матеріально-технічна база			
3.1. Забезпеченість лабораторіями, полігонами, обладнанням, устаткуванням, необхідним для виконання навчальних програм (у % від потреби)	100	100	-
3.2. Забезпеченість студентів гуртожитком (у % від потреби)	70	100	+30
3.3. Кількість робочих комп'ютерних місць на 100 студентів (крім спеціальностей, які належать до галузей знань 0102 «Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини» і 0202 «Мистецтво», крім спеціальності «Дизайн»)	12	14	+2
3.4. Наявність пунктів харчування	+	+	-
3.5. Наявність спортивного залу	+	+	-
3.6. Наявність стадіону або спортивного майданчику	+	+	-
3.7. Наявність медичного пункту	+	+	-
4. Навчально-методичне забезпечення			
4.1. Наявність освітньо-кваліфікаційної характеристики фахівця (у т.ч. варіативної компоненти)	+	+	-
4.2. Наявність освітньо-професійної програми підготовки фахівця (у т.ч. варіативної компоненти)	+	+	-
4.3. Наявність навчального плану, затвердженого в установленому порядку	+	+	-
4.4. Наявність навчально-методичного забезпечення для кожної навчальної дисципліни навчального плану (%):			
4.4.1. Навчальних і робочих програм навчальних програм дисциплін	100	100	-
4.4.2. Планів семінарських, практичних занять, завдань для лабораторних робіт (% від потреби)	100	100	-

Голова комісії

В.Г.Петрук

Назва показника	Норматив	Фактично	Відхилення
4.4.3. Методичних вказівок і тематик контрольних, курсових робіт (проектів)	100	100	-
4.5. Наявність пакетів контрольних завдань для перевірки знань з дисциплін соціально-гуманітарної, фундаментальної та фахової підготовки (% від потреби)	100	100	-
4.6. Забезпеченість програмами всіх видів практик (% від потреби)	100	100	-
4.7. Наявність методичних указівок щодо виконання дипломних робіт (проектів), державних екзаменів	+	+	-
4.8. Дидактичне забезпечення самостійної роботи студентів (у т.ч. з використанням інформаційних технологій), (% від потреби)	100	100	-
4.9. Наявність критеріїв оцінювання знань і вмінь студентів	+	+	-
5. Інформаційне забезпечення			
5.1. Забезпеченість студентів підручниками, навчальними посібниками, що містяться у власній бібліотеці (% від потреби)	100	100	-
5.2. Співвідношення посадкових місць у власних читальних залах до загального контингенту студентів (% від потреби)	5	6	+1
5.3. Забезпеченість читальних залів фаховими періодичними виданнями	3	14	+11
5.4. Можливість доступу викладачів і студентів до Інтернет як джерела інформації: - наявність обладнаних лабораторій - наявність каналів доступу	+ +	+ +	- -
6. Якісні характеристики підготовки фахівців			
6.1. Умови забезпечення державної гарантії якості вищої освіти:	100	100	-
- підвищення кваліфікації викладачів постійного складу за останні 5 років, %	100	100	-
- чисельність НПП, які обслуговують спеціальність, займаються удосконаленням навчально-методичного забезпечення, науковими дослідженнями, підготовкою підручників та навчальних посібників і працюють у навчальному закладі за основним місцем роботи, %	100	100	-
6.2. Результати освітньої діяльності (рівень підготовки фахівців), не менше:			
6.2.1. Рівень знань студентів з гуманітарної та соціально-економічної підготовки:			
- успішно виконані контрольні завдання, %	90	100	+10
- якісно виконані контрольні завдання (на «відмінно» і «добре»), %	50	54	+4
6.2.2. Рівень знань студентів з природничо-наукової (фундаментальної) підготовки:			
- успішно виконані контрольні завдання, %	90	98	+8
- якісно виконані контрольні завдання (на «відмінно» і «добре»),	50	52	+2

Голова комісії

В.Г.Петрук

Назва показника	Норматив	Фактично	Відхилення
%			
6.2.3. Рівень знань студентів зі спеціальної (фахової) підготовки:			
- успішно виконані контрольні завдання, %	90	100	+10
- якісно виконані контрольні завдання (на «відмінно» і «добре»), %	50	53	+3
6.3. Організація наукової роботи:			
- наявність у структурі навчального закладу наукових підрозділів та результатів їх діяльності	-	+	+
- участь студентів у науковій діяльності (наукова робота на кафедрах та в лабораторіях, участь у наукових конференціях, конкурсах, виставках, профільних олімпіадах тощо)	-	+	+
6.4. Наявність органів студентського самоврядування	+	+	-

Голова експертної комісії:

директор інституту екологічної безпеки та моніторингу довкілля Вінницького національного технічного університету, доктор технічних наук, професор
Заслужений природоохоронець України

 В.Г. Петрук

Члени експертної комісії:

директор навчально-наукового інститут агроєкології та землеустрою Національного університету водного господарства та природокористування,
доктор сільськогосподарських наук, професор,
Заслужений діяч науки і техніки України

 М.О. Клименко

завідувач кафедри екології та збалансованого природокористування Національного університету «Львівська політехніка»,
доктор технічних наук, професор

 М.С.Мальований

З експертними висновками ознайомлений:

Ректор ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет», доктор с.-г. наук, професор
Заслужений працівник вищої освіти України

 В.В. Базалій

Голова комісії

 В.Г.Петрук

**Порівняльна таблиця відповідності стану забезпечення
ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»
Ліцензійним умовам надання освітніх послуг у сфері вищої освіти
фахівцям освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр»
за спеціальністю 8.04010601– «Екологія та охорона навколишнього середовища»**

Назва показника	Норматив	Фактично	Відхилення
1. Загальні вимоги			
1.1. Концепція діяльності за заявленим напрямом (спеціальністю), погоджена з Радою міністрів АРК, обласною, Київською, Севастопольською міськими державними адміністраціями	+	+	-
1.2. Заявлений ліцензійний обсяг (денна форма навчання/заочна форма навчання)		20/8	
2. Кадрове забезпечення підготовки фахівців заявленої спеціальності			
2.1. Частка науково-педагогічних працівників з науковими ступенями та вченими званнями, які забезпечують викладання лекційних годин соціально-гуманітарного циклу дисциплін навчального плану спеціальності (% від кількості годин)	95	100	+5
у тому числі які працюють у даному навчальному закладі за основним місцем роботи	50	80	+30
2.2. Частка науково-педагогічних працівників з науковими ступенями та вченими званнями, які забезпечують викладання лекційних годин фундаментального циклу дисциплін навчального плану спеціальності (% від кількості годин) (за винятком військових навчальних дисциплін)	95	Не передбачено навчальним планом	
у тому числі які працюють у даному навчальному закладі за основним місцем роботи	50		
з них : докторів наук або професорів (при розрахунку частки докторів наук, професорів дозволяється враховувати до ½ кандидатів наук, доцентів, які мають стаж безперервної роботи в даному навчальному закладі не менше 10 років, а також є авторами (співавторами) підручників або навчальних посібників з грифом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України або монографій, до одного доктора наук або професора)	40		
2.3. Частка науково-педагогічних працівників з науковими ступенями та вченими званнями, які забезпечують викладання лекційних годин фахових дисциплін навчального плану спеціальності (% від кількості годин)	95	100	+5
у тому числі які працюють у даному навчальному закладі за основним місцем роботи	50	83	+33
з них : докторів наук або професорів (при розрахунку частки докторів наук, професорів дозволяється враховувати до ½	40	55 (4)	+15

Голова комісії

В.Г.Петрук

Назва показника	Норматив	Фактично	Відхилення
кандидатів наук, доцентів, які мають стаж безперервної роботи в даному навчальному закладі не менше 10 років, а також є авторами (співавторами) підручників або навчальних посібників з грифом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України або монографій, до одного доктора наук або професора)			
2.4. Частка педагогічних працівників вищої категорії, які викладають лекційні години дисциплін навчального плану спеціальності та працюють у даному навчальному закладі за основним місцем роботи (% від кількості годин для кожного циклу дисциплін навчального плану)	-	-	-
2.5. Наявність кафедри (циклової комісії) з фундаментальної підготовки	+	+	-
2.6. Наявність кафедри зі спеціальної (фахової) підготовки, яку очолює фахівець відповідної науково-педагогічної спеціальності:	+	+	-
доктор наук або професор	+	+	-
кандидат наук, доцент	-	-	-
3. Матеріально-технічна база			
3.1. Забезпеченість лабораторіями, полігонами, обладнанням, устаткуванням, необхідним для виконання навчальних програм (у % від потреби)	100	100	-
3.2. Забезпеченість студентів гуртожитком (у % від потреби)	70	100	+30
3.3. Кількість робочих комп'ютерних місць на 100 студентів (крім спеціальностей, які належать до галузей знань 0102 «Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини» і 0202 «Мистецтво», крім спеціальності «Дизайн»)	12	14	+2
3.4. Наявність пунктів харчування	+	+	-
3.5. Наявність спортивного залу	+	+	-
3.6. Наявність стадіону або спортивного майданчику	+	+	-
3.7. Наявність медичного пункту	+	+	-
4. Навчально-методичне забезпечення			
4.1. Наявність освітньо-кваліфікаційної характеристики фахівця (у т.ч. варіативної компоненти)	+	+	-
4.2. Наявність освітньо-професійної програми підготовки фахівця (у т.ч. варіативної компоненти)	+	+	-
4.3. Наявність навчального плану, затвердженого в установленому порядку	+	+	-
4.4. Наявність навчально-методичного забезпечення для кожної навчальної дисципліни навчального плану (%):	100	100	-
4.4.1. Навчальних і робочих програм навчальних програм дисциплін			
4.4.2. Планів семінарських, практичних занять, завдань для лабораторних робіт (% від потреби)	100	100	-

Голова комісії

В.Г.Петрук

Назва показника	Норматив	Фактично	Відхилення
4.4.3. методичних вказівок і тематик контрольних, курсових робіт (проектів)	100	100	-
4.5. Наявність пакетів контрольних завдань для перевірки знань з дисциплін соціально-гуманітарної, фундаментальної та фахової підготовки (% від потреби)	100	100	-
4.6. Забезпеченість програмами всіх видів практик (% від потреби)	100	100	-
4.7. Наявність методичних указівок щодо виконання дипломних робіт (проектів), державних екзаменів	+	+	-
4.8. Дидактичне забезпечення самостійної роботи студентів (у т.ч. з використанням інформаційних технологій), (% від потреби)	100	100	-
4.9. Наявність критеріїв оцінювання знань і вмінь студентів	+	+	-
5. Інформаційне забезпечення			
5.1. Забезпеченість студентів підручниками, навчальними посібниками, що містяться у власній бібліотеці (% від потреби)	100	100	-
5.2. Співвідношення посадкових місць у власних читальних залах до загального контингенту студентів (% від потреби)	5	6	+1
5.3. Забезпеченість читальних залів фаховими періодичними виданнями	8	14	+6
5.4. Можливість доступу викладачів і студентів до Інтернет як джерела інформації: - наявність обладнаних лабораторій - наявність каналів доступу	 + +	 + +	 - -
6. Якісні характеристики підготовки фахівців			
6.1. Умови забезпечення державної гарантії якості вищої освіти:	100	100	-
- підвищення кваліфікації викладачів постійного складу за останні 5 років, %	100	100	-
- чисельність НПП, які обслуговують спеціальність, займаються удосконаленням навчально-методичного забезпечення, науковими дослідженнями, підготовкою підручників та навчальних посібників і працюють у навчальному закладі за основним місцем роботи, %	100	100	-
6.2. Результати освітньої діяльності (рівень підготовки фахівців), не менше:			
6.2.1. Рівень знань студентів з гуманітарної та соціально-економічної підготовки:			
- успішно виконані контрольні завдання, %	90	100	+10
- якісно виконані контрольні завдання (на «відмінно» і «добре»), %	50	77,3	+27,3
6.2.2. Рівень знань студентів з природничо-наукової (фундаментальної) підготовки:			
- успішно виконані контрольні завдання, %	90	Не передбачено навчальним	
- якісно виконані контрольні завдання (на «відмінно» і «добре»),	50		

Голова комісії

В.Г.Петрук

Назва показника	Норматив	Фактично	Відхилення
%		планом	
6.2.3. Рівень знань студентів зі спеціальної (фахової) підготовки:			
- успішно виконані контрольні завдання, %	90	100	+10
- якісно виконані контрольні завдання (на «відмінно» і «добре»), %	50	72,8	+22,8
6.3. Організація наукової роботи:			
- наявність у структурі навчального закладу наукових підрозділів та результатів їх діяльності	+	+	+
- участь студентів у науковій діяльності (наукова робота на кафедрах та в лабораторіях, участь у наукових конференціях, конкурсах, виставках, профільних олімпіадах тощо)	+	+	+
6.4. Наявність органів студентського самоврядування	+	+	+

Голова експертної комісії:

директор інституту екологічної безпеки та моніторингу довкілля Вінницького національного технічного університету, доктор технічних наук, професор
Заслужений природоохоронець України

В.Г.Петрук

Члени експертної комісії:

директор навчально-наукового інститут агроєкології та землеустрою Національного університету водного господарства та природокористування,
доктор сільськогосподарських наук, професор,
Заслужений діяч науки і техніки України

М.О.Клименко

завідувач кафедри екології та збалансованого природокористування Національного університету «Львівська політехніка»,
доктор технічних наук, професор

М.С.Мальований

З експертними висновками ознайомлений:

Ректор ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет», доктор с.-г. наук, професор
Заслужений працівник вищої освіти України

В.В.Базалій

Голова комісії

В.Г.Петрук

Додаток В

**Результати контролю знань студентів напряму підготовки 6.040106 «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування»
ОКР «Бакалавр» та спеціальності 8.04010601 «Екологія та охорона навколишнього середовища» ОКР «Магістр»**

№ п/п	Навчальна дисципліна	Форма контролю	Всього студентів	З'явилося на ККР		Одержали оцінки				Абсолютна успішність	Якість, %	Середній бал
				осіб	%	5	4	3	2			
						%	%	%	%			
ОКР «БАКАЛАВР»												
3 циклу гуманітарних та соціально-економічних дисциплін												
1	Філософія	самоаналіз	18	18	100	5,6	50,0	44,4	0,0	100,0	55,6	3,6
		контрольні заміри знань	18	17	94,4	5,8	47,1	47,1	0,0	100,0	53,0	3,6
		відхилення	0	1	-5,6	+0,2	-2,9	+2,7	0	0	-2,6	0
	Разом	самоаналіз	18	18	100	5,6	50,0	44,4	0,0	100,0	55,6	3,6
		контрольні заміри знань	18	17	94,4	5,8	47,1	47,1	0,0	100,0	53,0	3,6
		відхилення	0	1	-5,6	+0,2	-2,9	+2,7	0	0	-2,6	0
3 циклу природничо-наукових дисциплін												
2	Геологія з основами геоморфології	самоаналіз	18	18	100	5,6	44,4	50,0	0,0	100,0	50,0	3,6
		контрольні заміри знань	18	18	100	0,0	50,0	50,0	0,0	100,0	50,0	3,5
		відхилення	0	0	0	-5,6	+5,6	0	0	0	0	-0,1
3	Хімія з основами біогеохімії	самоаналіз	18	18	100	0	55,6	38,9	5,5	94,5	55,6	3,5
		контрольні заміри знань	18	18	100	5,6	50,0	44,4	0,0	100	55,6	3,6
		відхилення	0	0	0	+5,6	-5,6	+5,5	-5,5	+5,5	0	+0,1
	Разом	самоаналіз	36	36	100	2,8	50,0	44,5	2,7	97,3	52,8	3,6
		контрольні заміри знань	36	36	100	2,8	50,0	47,2	0,0	100,0	52,8	3,6
		відхилення	0	0	0	0	0	+2,7	-2,7	+2,7	0	0
3 циклу професійної та практичної підготовки дисциплін												
4	Загальна екологія (та неоекологія)	самоаналіз	18	18	100	5,6	50,0	44,4	0,0	100,0	55,6	3,6
		контрольні заміри знань	18	18	100	5,6	55,6	38,8	0,0	100,0	61,2	3,7
		відхилення	0	0	0	0	+5,6	-5,6	0	0	+5,6	+0,1
5	Моніторинг довкілля	самоаналіз	23	23	100	4,4	47,8	47,8	0,0	100,0	52,2	3,6
		контрольні заміри знань	23	23	100	8,7	47,8	43,5	0,0	100,0	56,5	3,7
		відхилення	0	0	0	+4,3	0	-4,3	0	0	+4,3	+0,1
	Разом	самоаналіз	41	41	100	5,0	48,9	46,1	0,0	100,0	53,9	3,6
		контрольні заміри знань	41	41	100	7,1	51,7	41,2	0,0	100,0	58,8	3,7
		відхилення	0	0	0	+2,1	+2,8	-4,9	0	0	+4,9	+0,1
	Разом по ОКР	самоаналіз	95	95	100	4,5	49,6	45,0	0,9	99,1	54,1	3,6
		контрольні заміри знань	95	94	98,9	5,2	49,6	45,2	0,0	100,0	54,9	3,6
		відхилення	0	-1	-1,1	+0,7	0	+0,2	-0,9	+0,9	+0,8	0
ОКР «МАГІСТР»												
3 циклу професійно-орієнтованих гуманітарних та соціально-економічних дисциплін												
1	Методологія та організація наукових досліджень	самоаналіз	11	11	100	36,4	36,4	27,2	0,0	100,0	72,8	4,1
		контрольні заміри знань	10	10	100	30,0	40,0	30,0	0,0	100,0	70,0	4,0
		відхилення	-1	-1	0	-6,4	+3,6	+2,8	0	0	-2,8	-0,1
2	Методика викладання у	самоаналіз	11	11	100	27,3	45,5	27,2	0,0	100,0	72,8	4,0
		контрольні	10	10	100	30,0	40,0	30,0	0,0	100,0	70,0	4,0

Голова комісії

В.Г.Петрук

	вищій школі	знань										
		відхилення	-1	-1	0	+2,7	-5,5	+2,8	0	0	-2,8	0
	Разом	самоаналіз	22	22	100	31,8	41,0	27,2	0,0	100,0	72,8	4,1
		контрольні заміри знань	20	20	100	30,0	40,0	30,0	0,0	100,0	70,0	4,0
		відхилення	-2	-2	0	-1,8	-1,0	+2,8	0	0	-2,8	-0,1
3 циклу дисциплін професійної та практичної підготовки												
3	Стратегія сталого розвитку	самоаналіз	11	11	100	36,4	36,4	27,2	0,0	100,0	72,8	4,1
		контрольні заміри знань	10	10	100	30,0	50,0	20,0	0,0	100,0	80,0	4,1
		відхилення	-1	-1	0	-6,4	+13,6	-7,2	0	0	+7,2	0
	Разом	самоаналіз	11	11	100	36,4	36,4	27,2	0,0	100,0	72,8	4,1
		контрольні заміри знань	10	10	100	30,0	50,0	20,0	0,0	100,0	80,0	4,1
		відхилення	-1	-1	0	-6,4	+13,6	-7,2	0	0	+7,2	0
	Разом по ОКР	самоаналіз	33	33	100	34,2	38,6	27,2	0,0	100,0	72,8	4,1
		контрольні заміри знань	30	30	100	30,0	45,0	25,0	0,0	100,0	75,0	4,1
		відхилення	-3	-3	0	-4,2	+6,4	-2,2	0	0	+2,2	0

Голова експертної комісії:

директор інституту екологічної безпеки та моніторингу довкілля Вінницького національного технічного університету, доктор технічних наук, професор заслужений еколог України

 В.Г.Петрук

Члени експертної комісії:

директор навчально-наукового інститут агроекології та землеустрою Національного університету водного господарства та природокористування, доктор сільськогосподарських наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України

 М.О.Клименко

завідувач кафедри екології та збалансованого природокористування Національного університету «Львівська політехніка», доктор технічних наук, професор

 М.С.Мальований

З експертними висновками ознайомлений:

Ректор ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет», доктор с.-г. наук, професор заслужений працівник вищої освіти України

В.В.Базалій

Голова комісії

 В.Г.Петрук